

УДК 330.101.541

О. В. Баб'як,
к. мед. н., доцент, доцент кафедри медико-профілактичних дисциплін
та лабораторної діагностики, Комунальний заклад вищої освіти
"Рівненська медична академія" Рівненської обласної ради
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1934-0075>

І. А. Сазонцев,
д. е. н., професор, професор кафедри туризму та готельно-ресторанного бізнесу
туристичної діяльності, ВНПЗ "Дніпровський гуманітарний університет"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8032-3675>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.15.115

КОРОНАКРИЗА ТА НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ НАСЛІДКАМ ПАНДЕМІЇ

O. Babiak,
PhD in Medical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Medical and Preventive Disciplines and Laboratory Diagnostics,
Communal institution of higher education "Rivne Medical Academy" Rivne Regional Council
I. Sazonets,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Tourist and Hotel-Restaurant Business, Dnieper Humanities University

THE CORONA CRISIS AND THE NEED FOR STATE REGULATION TO COUNTER THE CONSEQUENCES OF THE PANDEMIC

Визначено, що епідемії та пандемії, що призводили до вибуття значної кількості працездатного населення з господарської діяльності, неодноразово відбувались в світовій історії і були вступним актом до серйозних економічних катаклізмів, що протікали, як правило, у формі фінансових криз. Можна стверджувати, що ніколи раніше (починаючи, з індустріального періоду розвитку суспільства) подія подібного типу не стала причиною настільки глобальної економічної кризи як коронакриза.

Вплив коронавірусної рецесії на економічний стан держав може мати більш тривалі наслідки для економічної активності, ніж прогнозується експертами. Не дивлячись на той факт, що пандемія є такою, що завершилась, урядам країн необхідно враховувати досвід боротьби з пандемією та бути готовими до застосування заходів державного регулювання в сфері протидії коронакризі.

It was determined that epidemics and pandemics, which led to the withdrawal of a significant number of the able-bodied population from economic activity, occurred repeatedly in world history and were the prelude to serious economic cataclysms that occurred, as a rule, in the form of financial crises. It can be argued that never before (since the industrial period of society's development) has an event of this type caused such a global economic crisis as the corona crisis. The article examines the economic dynamics of the development of the corona crisis in the countries.

The impact of the coronavirus recession on the economic condition of states may have longer-term consequences for economic activity than experts predict. Although the rapid and unprecedented collapse of production, trade and employment has already been overcome as the pandemic slows down and ends, analysis of previous global economic crises suggests that the long-term economic effects may persist for 20 to 25 years or more. This thesis is logically included in modern interpretations of the basic provisions of the theory of M.D. Kondratiev on major economic cycles. This aspect of public administration must be considered not only (as is usually the case) in medium-term, but also in long-term formats.

In the near future, destructive processes in the economies of individual countries will become the root causes of future global economic upheavals. Indirect confirmation of this thesis can be the crisis events of 2020—2022. At the same time, the world centers of world development, such as the USA, Japan, and the countries of the European Union, remain economically powerful. The state administration systems of these countries are aimed at the development of science, effective introduction of innovations. This makes it possible to create new effective methods of combating infectious diseases and to create state management mechanisms for overcoming socio-economic crises.

Despite the fact that the pandemic is over, the governments of countries need to take into account the experience of fighting the pandemic and be ready to apply state regulatory measures in the field of countering the corona crisis.

*Ключові слова: коронакриза, заходи, державне регулювання, протидія, наслідки, пандемія, країни.
Key words: corona crisis, measures, state regulation, counteraction, consequences, pandemic, countries.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблематика формування ефективного механізму державного управління особливо актуалізувалася під час пандемії COVID-19. Пандемія COVID-19 стала "спусковим гачком" до чергової світової економічної кризи, яка, на думку експертів, за глибиною та руйнівною силою перевершила Велику депресію 1929—1933 рр. [1]. Тому одним з головних напрямів діяльності державних урядів усіх країн світу було подолання її наслідків в усіх сферах суспільно-економічного та політичного функціонування країн. Ще на початку першої хвилі пандемії COVID-19 директорка-розпорядниця МВФ К. Георгієва повідомляла про понад 90 країн, уряди яких звернулися до Фонду за екстремним фінансуванням у зв'язку з поширенням COVID-19. "По ринках, що формуються, і економікам, що розвиваються, завдано потужного удару, — заявляла очільниця МВФ. — У них найчастіше менше ресурсів для самозахисту в умовах цієї подвійної кризи: у сфері охорони здоров'я та економіки" [1]. Коронакриза довела тісний вплив стану здоров'я населення країни з її економічним розвитком.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми функціонування держави та її економічної складової під час пандемії COVID-19 досліджували світові науковці. До відомих праць цих науковців слід віднести такі як: Georgieva K. "Beyond the Crisis", Ashraf B.N. "Economic impact of government interventions during the COVID-19 pandemic", McKibbin W.J., Fernando R. "The global macroeconomic impacts of COVID-19: Seven scenarios", Gardels N. "Soros erklart China zum Gewinner der Finanzkrise". В своїх працях автори досліджували методи державного регулювання соціально-економічними процесами в умовах коронакризи, визначали сценарії

розвитку постпандемічного світу та розвитку національних та світової економіки після пандемії, глобальний вплив пандемії на макроекономічні показники світової економіки.

Досліджували процеси впливу пандемії на соціально-економічний розвиток і вітчизняні науковці. Вівсяник О.М. в роботі "Детермінанти інституційної системи прийняття рішень в сфері протидії пандемії COVID-19 в Україні" сформулював та визначив технологію державного управління в умовах пандемії [2, с. 190—205], Поляков М.В., Ханіна О.І., Сазонець І.Л. в роботах "Державна підтримка пріоритетних сфер науково-технологічного розвитку: космічна галузь, ІТ—сфера та медицина" та "Державне регулювання запровадження економіки знань на основі он-лайн технологій в умовах пандемії COVID-19" обґрунтували прискорений розвиток ІТ-сфери в умовах пандемії COVID-19 та пріоритетний розвиток високотехнологічної галузей економіки, таких як космічна галузь та медицина [3, 4, с. 29—36]. Джинджоян В.В., Саленко А.С., Сазонець І.Л. в монографії "Соціальні детермінанти розвитку сфери послуг в концепції формування постіндустріального суспільства" дослідили тенденції пріоритетного розвитку сфери послуг в умовах пандемії COVID-19. Особливо такі її складові як туризм, ІТ-сфера, санаторно-курортна справа [5]. Однак, відсутність достатнього досвіду аналізу відповідних процесів світовою науковою спільнотою зумовлює подальші наукові пошуки в цьому напрямі досліджень.

МЕТА СТАТТІ

Саме тому метою поданої статті є дослідження динаміки розгортання коронакризи та обґрунтування необхідності застосування заходів державного регулювання в сфері протидії наслідкам пандемії.

Таблиця 1. Динаміка ВВП країн Європи у 2019—2020 рр., %

Країна (група країн)	2019	2020	Країна	2019	2020	Країна	2019	2020
ЄС	1,6	-6,2	Іспанія	2,0	-11,0	Сербія	4,2	-1,0
Єврозона	1,3	-6,6	Італія	0,3	-8,9	Словаччина	2,3	-5,2
Австрія	1,4	-6,6	Кіпр	3,1	-5,1	Словенія	3,2	-5,5
Бельгія	1,7	-6,4	Латвія	2,0	-3,6	Туреччина	0,9	1,8
Болгарія	3,7	-4,2	Литва	4,3	-0,8	Фінляндія	1,3	-2,8
Великобританія	1,4	-	Люксембург	2,3	-1,3	Франція	1,5	-8,1
Угорщина	4,6	-5,0	Мальта	5,5	-7,0	Хорватія	2,9	-8,4
Німеччина	0,6	-4,9	Нідерланди	1,7	-3,8	Чехія	2,3	-5,6
Греція	1,9	-8,2	Норвегія	0,9	-0,8	Швейцарія	1,1	-2,9
Данія	2,8	-3,3	Польща	4,5	-2,7	Швеція	1,4	-2,8
Ірландія	5,6	3,4	Португалія	2,5	-7,6	Естонія	5,0	-2,9
Ісландія	2,6	-6,6	Румунія	4,1	-3,9			

Джерело: складено за матеріалами Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/>

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Поза сумнівів, глобальне господарство під час пандемії було перевантажено серйозними дисбалансами, на що все частіше останнім часом наголошували у науковій спільноті. Ця теза підтверджується тим фактом, що вже у четвертому кварталі 2019 р. (до початку пандемії COVID-19) динаміка ВВП багатьох країн була від'ємною (Італія: -0,2%, Японія: -1,0%, Мексика: -0,8%, Аргентина: -0,3%, Чилі: -2,3%, ПАР: -0,6%, Саудівська Аравія: -0,7%) або знаходилась на близькому до нульового значення зростання ВВП (Австрія: 0,2%, Франція: 0,8%, Фінляндія: 0,8%, Німеччина: 0,4%, Швеція: 0,6%) [6]. Світова економіка "очікувала" на кризу, і її причиною могла стати будь-яка негативна подія, навіть неекономічного характеру. Разом з тим, стрімке падіння світової економіки в кризовий стан відбулося у першому кварталі 2020 р. на тлі повідомлень про хворобу, що розповсюджується. У зв'язку з цим можна вважати, що "тригером" сучасної кризи світової економіки стала пандемія COVID-19. Заходи державного управління, що були спрямовані на подолання кризи були перш за все медичного спрямування.

Епідемії та пандемії, що призводили до вибуття значної кількості працездатного населення з господарської діяльності, неодноразово відбувались в світовій історії і були вступним актом до серйозних економічних катаклізмів, що протікали, як правило, у формі фінансових криз. Можна стверджувати, що ніколи раніше (починаючи, з індустріального періоду розвитку суспільства) подія подібного типу не стала причиною настільки глобальної економічної кризи. Пандемія COVID-19 виступила катализатором потужних процесів, які розвиваються у руслі соціально-економічних трансформацій, що відбуваються кожні 50—60 років на зламі довгострокових економічних циклів і запустила чергову світову економічну кризу (коронавірусну рецесію).

Вже у першому кварталі 2020 р. практично всі національні економіки демонстрували негативну динаміку. Наступний період 2020 р. не покращив ситуацію, тому підсумки року були найгіршими в економічному плані. За

даними ООН, спад у світовому господарстві становив 4,3%. у 2020 р. коронавірусна рецесія завдала більш потужнішого удару по світовій економіці, ніж світова економічна криза 2008—2009 рр., коли глобальний ВВП скоротився на 1,7%.

Найбільші втрати припали на розвинуті країни, де насамперед запровадили обмежувальні заходи. ВВП розвинутих країн втратив 5,6% у 2020 р. Економіка країн G 20, на яку припадає близько 80% світового виробництва, скоротилася на 4,1%. З-поміж країн-учасниць G 20 лише Китай та Туреччина змогли в 2020 р. зберегти позитивну динаміку ВВП. Інформація про динаміку ВВП країн Європи в 2019—2020 рр. (до відповідного періоду попереднього року) надана у таблиці 1.

Світова торгівля товарами та послугами, за оцінками ООН, знизилася на 7,6% у 2020 р. Експорт туризму скоротився на 70%, внаслідок чого туристична галузь втратила близько 1,1 трлн доларів. Більшою мірою постраждали країни Карибського басейну, чия економіка орієнтована на туристичний сектор" [7].

У другому кварталі 2020 р., який у більшості країн відзначений запровадженням жорстких обмежувальних заходів, світове господарство зазнало найбільш відчутних втрат (табл. 2).

ВВП США знизився у порівнянні з другим кварталом 2019 р. на 9,1%, а ВВП Євросоюзу — на 13,9%, що стало рекордним падінням для європейської економіки з 1995 р. Найбільш важкий удар припав на економіку Іспанії, що втратила 22,1%, та Великобританії -21,7%.

Порівняно з ними Швеція, яка не запроваджувала жорсткого карантину, пройшла цей складний етап кри-

Таблиця 2. Квартальна динаміка ВВП країн світу у 2020 р., %

Країна (група країн)	Квартал 2020 р.				Країна	Квартал 2020 р.			
	Q1	Q2	Q3	Q4		Q1	Q2	Q3	Q4
G20	-1,6	-8,9	-2,2	-0,5	Китай	-6,8	3,2	4,9	6,5
G7	-1,3	-11,8	-4,1	-3,3	Колумбія	0,1	-15,6	-8,3	-3,5
ОЕСР	-0,9	-11,6	-3,8	-3,1	Південна Корея	1,4	-2,8	-1,1	-1,2
ЄС	-2,7	-13,8	-4,1	-4,6	Латвія	-1,2	-8,6	-2,8	-1,8
Єврозона	-3,3	-14,6	-4,2	-4,9	Литва	2,5	-4,7	0,1	-1,0
Австралія	1,4	-6,3	-3,7	-1,1	Люксембург	1,3	-7,9	0,0	1,4
Австрія	-3,6	-13,6	-3,8	-5,9	Мексика	-2,2	-18,6	-8,5	-4,5
Великобританія	-2,2	-21,0	-8,7	-7,8	Нідерланди	-0,4	-9,2	-2,5	-3,0
Аргентина	-4,6	-19,6	-10,1	-	Норвегія	0,4	-4,4	-0,1	-1,1
Бельгія	-2,0	-13,9	-4,3	-5,1	Польща	1,9	-8,0	-1,8	-2,7
Болгарія	2,3	-8,6	-5,2	-3,8	Португалія	-2,2	-16,3	-5,7	-6,1
Бразилія	-1,4	-10,9	-3,9	-1,2	Румунія	2,7	-10,0	-5,4	-1,8
Угорщина	2,0	-13,4	-4,8	-4,1	Саудівська Аравія	-1,2	-7,1	-5,1	-3,0
Німеччина	-2,2	-11,3	-4,0	-3,6	Словаччина	-3,8	-12,1	-2,3	-2,6
Греція	0,1	-13,8	-10,5	-7,9	Словенія	-3,3	-13,0	-3,0	-5,0
Данія	0,2	-7,5	-3,1	-2,6	США	0,3	-9,0	-2,8	-2,4
Ізраїль	0,7	-8,3	-1,0	-0,5	Туреччина	4,6	-8,7	5,4	5,0
Індія	3,2	-24,1	-7,0	0,1	Фінляндія	-0,6	-6,1	-2,7	-1,7
Індонезія	2,9	-5,4	-3,7	-2,1	Франція	-5,6	-18,6	-3,7	-4,9
Ірландія	4,1	-2,7	8,9	-0,2	Чехія	-1,8	-10,8	-4,9	-4,7
Ісландія	-4,7	-10,1	-6,0	-5,9	Швейцарія	-0,6	-8,1	-1,6	-1,7
Іспанія	-4,2	-21,6	-9,0	-9,1	Швеція	0,1	-7,7	-2,2	-2,1
Італія	-5,8	-18,2	-5,2	-6,6	Естонія	0,2	-5,5	-3,5	-1,9
Канада	-0,3	-12,7	-5,3	-3,2	Японія	-2,1	-10,3	-5,8	-1,3

Джерело: складено за матеріалами OECD. Main Aggregates. Gross domestic product (GDP). URL: <https://stats.oecd.org>

Таблиця 3. Динаміка промислового виробництва у 2019–2020 р., %

Країна	2019	2020	Країна	2019	2020	Країна	2019	2020
Австрія	0,4	-	Ірландія	2,8	4,3	Португалія	-2,2	-7,4
Великобританія	-1,1	-8,4	Іспанія	0,7	-9,6	Словаччина	0,5	-9,1
Бельгія	4,8	-3,5	Італія	-1,1	-11,0	США	0,8	-6,9
Бразилія	-1,1	-4,5	Канада	0,0	-8,1	Туреччина	-0,6	2,2
Угорщина	5,4	-7,1	Корея	0,3	-0,4	Фінляндія	1,6	-2,9
Німеччина	-4,2	-9,8	Люксембург	-3,1	-10,7	Франція	0,4	-10,5
Данія	2,7	-5,5	Нідерланди	-0,8	-3,8	Чехія	-0,2	-7,2
Ізраїль	3,9	2,3	Норвегія	-4,4	7,4	Швеція	2,2	-3,9
Індія	0,7	-11,1	Польща	4,2	-1,3	Японія	-2,6	-9,7

Джерело: складено за матеріалами OECD. Key Short-Term. Economic Indicators. Industrial Production. URL: <https://stats.oecd.org>

зи відносно легко — її економіка у другому кварталі 2020 р. показала зниження лише на 7,7%. Втім, сусідня Фінляндія, яка пішла шляхом жорстких обмежень, зазнала ще менших збитків — 6,3% [8]. Економічні втрати корелюють у даному випадку з розгортанням пандемії в кожній з наведених країн. У Великобританії до кінця другого кварталу 2020 р. заразилося 250,3 тис. осіб, з яких загинуло 37,6 тис., в Іспанії дані показники склали 246,5 тис. та 29,1 тис., у Швеції — 39,3 тис. та 4,7 тис., а у Фінляндії — 6,9 тис. та 318 осіб [9].

В сфері промислового виробництва, заходи стримування та пов'язане з ними зниження динаміки мали у третьому та четвертому кварталах 2020 р. менш негативний вплив на ділову активність, ніж на ранніх етапах пандемії COVID-19. З цієї причини, незважаючи на негативні значення річного показника промислового виробництва, поквартальні дані свідчать, що після загального падіння промислового виробництва у другому кварталі 2020 р. підприємства та споживачі адаптувалися до змін умов праці та санітарних обмежень, а показник промислового виробництва у третьому кварталі отримав позитивне значення. Найбільш високі результати продемонстрували Угорщина (29,8%), Італія (28,9%), Бразилія (22,3%) та Туреччина (30,2%) (табл. 3) [10, 11].

Помітною особливістю коронавірусної рецесії стали швидкість і одночасність прояву кризи серед основних учасників світової економічної системи. Щодо одночасності входження країн світу в економічну кризу, варто зазначити наступне. Традиційна схема розвитку економічної кризи має напрямок від ядра до периферії світової економічної системи, при цьому цей процес має розподілений у часі характер. Як правило, початок кризи походить з розвинутих країн, економічне становлення яких критично важливе для інших суверенних учасників зовнішньоекономічних відносин.

Наразі, з урахуванням синхронності входження країн у рецесію (фактично перший квартал 2020 р.), а також швидкості перебігу даного процесу, складно визначити економічні проблеми які зумовили переростання кризових явищ у глобальну тенденцію. З цієї причини як джерело кризи можна ідентифікувати лише Китай, який був джерелом поширення пандемії COVID-19, що стала причиною коронавірусної рецесії.

Наведений факт, що як джерело економічної кризи, може розглядатися Китай, коректно відображає домінуючі тренди у розвитку світової економіки. Сійка тенденція на ерозію однополярного світу, що стверджується у геополітичній сфері з початку XXI століття, підкріплюється потужним процесом розмивання геоеоко-

номічного ландшафту, що склався у своїй основі наприкінці 1980-х років. Так, ще у 2008 р. Дж. Сорос під враженням світової кризи 2008—2009 рр. передрікав втрату економічного домінування США і зростання економічного впливу Китаю: "Коли у нас накопичувалися борги, вони (Китай) заощаджували та накопичували багатство. Посилюється тенденція, що китайцям належатиме велика частина світу, оскільки вони переведуть свої доларові резерви та вклади в США у реальні активи. Це змінить співвідношення сил. Зсув сили у бік Азії відбудеться внаслідок гріхів Америки, скоєних протягом останніх 25 років" [12].

Зростаюча економічна міць Китаю, сприятливі перспективи економічного зростання Індії та цілої низки інших економік, що стрімко розвиваються, дають підстави стверджувати, що світове господарство перебуває в процесі формування нової конфігурації центрів економічного зростання. Посилення позицій у світовій економічній системі нових постіндустріальних гігантів (Китай, Індія, Південна Корея), де економічні процеси (з урахуванням питомої ваги у світовому виробництві, забезпеченості трудовими ресурсами, динаміки розвитку основних економічних показників) відіграватимуть зростаючу роль у розвитку світового господарства, що докорінно змінює існуючі уявлення про центри впливу в сучасній економічній системі. Логічним є припущення, що на найближчому етапі деструктивні процеси в економіках цих країн ставатимуть висхідними причинами майбутніх глобальних економічних потрясінь. Непрямим підтвердженням даної тези можуть бути кризові події 2020—2022 років.

В той же час залишаються економічно могутніми світові центри світового розвитку, такі як США, Японія, країни Європейського Союзу. Системи державного управління цих країн спрямовано на розвиток науки, ефективне запровадження інновацій. Це дозволяє створювати нові ефективні методи боротьби з інфекційними захворюваннями та створювати механізми державного управління щодо виходу з соціально-економічних криз.

ВИСНОВКИ

Вплив коронавірусної рецесії на економічний стан держав може мати більш тривалі наслідки для економічної активності, ніж прогнозується експертами. Хоча швидкий і безпрецедентний колапс виробництва, торгівлі та зайнятості був вже подоланий з послабленням темпів поширення пандемії та її закінченням, аналіз попередніх світових економічних криз свідчить про те, що довгострокові економічні наслідки можуть зберігатися протягом 20—25 років чи більше. Ця теза логічно вкладається в сучасні інтерпретації базових положень теорії М.Д. Кондратьєва про великі економічні цикли [13, 14; 15; 16]. Цей аспект державного управління необхідно розглядати не лише (як зазвичай відбувається) у середньостроковому, а й у довгостроковому форматах. Не дивлячись на той факт, що пандемія є такою, що завершилась, урядам країн необхідно враховувати досвід боротьби з пандемією та бути готовими до застосування заходів державного регулювання в сфері протидії коронакризі.

Література:

1. Georgieva K. Beyond the Crisis. Finance & Development. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2020/06/turning-crisis-into-opportunity-kristalina-georgieva> (дата звернення: 15.03. 2023 р.).

2. Вісвянник. О.М. Детермінанти інституційної системи прийняття рішень в сфері протидії пандемії COVID-19 в Україні. Право та державне управління. 2022. № 2. С. 190—205.

3. Поляков М. В., Ханіна О. І., Сазонець І. Л. Державна підтримка пріоритетних сфер науково-технологічного розвитку: космічна галузь, ІТ— сфера та медицина. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 11. — URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2371> (дата звернення: 18.08.2022).

4. Поляков М.В., Ханіна О.І., Сазонець І.Л. Державне регулювання економіки знань на основі онлайн технологій в умовах пандемії COVID-19. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 23. С. 29—36.

5. Джинджоян В.В., Саленко А.С., Сазонець І.Л. Соціальні детермінанти розвитку сфери послуг в концепції формування постіндустріального суспільства: монографія. Рівне. Волин. обереги, 2021. 208 с.

6. OECD. Main Aggregates. Gross domestic product (GDP). URL: <https://stats.oecd.org> (дата звернення: 15.03. 2023 р.).

7. Ashraf B.N. Economic impact of government interventions during the COVID-19 pandemic: International evidence from financial markets. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbef.2020.100371> (дата звернення: 15.03. 2023 р.).

8. McKibbin W.J., Fernando R. The global macroeconomic impacts of COVID-19: Seven scenarios. URL: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3547729> (дата звернення: 15.03. 2023 р.).

9. Worldometer. URL: <https://www.worldometers.info/coronavirus> (дата звернення: 15.03. 2023 р.).

10. OECD Economic Outlook. Interim Report. March 2021 / OECD Publishing. С. 5. URL: <https://stats.oecd.org> (дата звернення: 15.03. 2023 р.).

11. OECD. Key Short-Term Economic Indicators. Industrial Production. URL: <https://stats.oecd.org> (дата звернення: 15.03. 2023 р.).

12. Gardels N. Soros erklart China zum Gewinner der Finanzkrise / Die Welt. 2008. Oktober, 14. URL: <https://www.welt.de/wirtschaft/article2576066/Soros-erklart-China-zum-Gewinner-der-Finanzkrise.html> (дата звернення: 15.03. 2023 р.).

13. Сазонець І.Л., Гладченко А.Ю. Дисипативна модель глобальної рівноваги та аменсалістичні властивості сучасної економіки. Рівне: Волин. обереги, 2017. 212 с.

14. Сазонець І.Л., Гладченко А.Ю., Гессен А.Є. Соціально-економічні детермінанти глобальної рівноваги: монографія. Рівне: Волин. обереги, 2016. 352 с.

15. Forrester J.W. The Kondratieff Cycle and Changing Economic Conditions. Cambridge, MA: MIT (MIT System Dynamics Group working paper), 1981. 377 p.

16. Van Duijn J.J. The Long Wave in Economic Life. London: Allen & Unwin, 1983. 239 p.

References:

1. Georgieva, K. (2020), "Beyond the Crisis. Finance & Development", available at: <https://www.imf.org/>

external/pubs/ft/fandd/2020/06/turning-crisis-into-opportunity-kristalina-georgieva (Accessed 15.03. 2022).

2. Vivsiannyk, O.M. (2022), "Determinants of the institutional decision-making system in the field of combating the COVID-19 pandemic in Ukraine", Pravo ta derzhavne upravlinnia, vol. 2, pp. 190—205.

3. Polyakov, M. Hanina, O. and Sazonets, I. (2021), "State support for the development of science and technologies in the space industry, it sphere and medicine", Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok, [Online], vol. 11, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2371> (Accessed 18.08.2022).

4. Poliakov M.V. Khanina O.I. and Sazonets' I.L. (2021), "State regulation by introducing the knowledge economy on the basis of online technologies in the convention of the COVID-19 pandemic", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 23, pp. 29—36.

5. Dzhynchhoian, V.V. Salenko, A.S. and Sazonets', I.L. (2021), Sotsial'ni determinanty rozvytku sfery posluh v kontseptsii formuvannia postindustrial'noho suspil'stva [Social determinants of the development of the service sector in the concept of the formation of a post-industrial society], Volyn. oberehy, Rivne, Ukraine.

6. OECD (2023), "Main Aggregates. Gross domestic product (GDP)", available at: <https://stats.oecd.org> (Accessed 15.03. 2023).

7. Ashraf, B.N. (2020), "Economic impact of government interventions during the COVID-19 pandemic: International evidence from financial markets", doi.org/10.1016/j.jbef.2020.100371.

8. McKibbin, W.J. and Fernando, R. (2020), "The global macroeconomic impacts of COVID-19: Seven scenarios", dx.doi.org/10.2139/ssrn.3547729.

9. Worldometer (2023), available at: <https://www.worldometers.info/coronavirus>. (Accessed 15.03. 2023).

10. OECD Publishing (2021), "OECD Economic Outlook. Interim Report", available at: <https://stats.oecd.org>. (Accessed 15.03. 2023).

11. OECD (2020), "Key Short-Term Economic Indicators. Industrial Production", available at: <https://stats.oecd.org>. (Accessed 15.03. 2023).

12. Gardels, N. (2008), "Soros erklart China zum Gewinner der Finanzkrise", Die Welt, Oktober 14, available at: <https://www.welt.de/wirtschaft/article2576066/Soros-erklart-China-zum-Gewinner-der-Finanzkrise.html>. (Accessed 15.03. 2023).

13. Sazonets', I.L. and Hladchenko, A.Yu. (2017), Dysypatyvna model' hlobal'noi rivnovahy ta amensalistychni vlastyvoli suchasnoi ekonomiky [The dissipative model of global equilibrium and the amensalistic properties of the modern economy], Volyn. oberehy, Rivne, Ukraine.

14. Sazonets', I.L. Hladchenko, A.Yu. and Hessen A.Ye. (2016), Sotsial'no-ekonomichni determinanty hlobal'noi rivnovahy [Socio-economic determinants of global balance], Volyn. oberehy, Rivne, Ukraine.

15. Forrester, J.W. (1981), The Kondratieff Cycle and Changing Economic Conditions, MIT (MIT System Dynamics Group working paper), Cambridge, MA.

16. Van Duijn, J.J. (1983), The Long Wave in Economic Life, Allen & Unwin, London, UK.

Стаття надійшла до редакції 10.07.2023 р.